

DRAGANA NOVAKOV

Državni univerzitet u Novom Pazaru

Departman za filološke nauke

Vuka Karadžića bb, RS-36300 Novi Pazar

dragananovakov1@yahoo.com

ŽENSKA LIČNA IMENA U POMENIKU MANASTIRA KRKE (XVII-XIX VEK)¹

U ovom radu biće predstavljena ženska lična imena iz rukopisne knjige *Pomenik manastira Krke* (XVII-XIX vek), koja se pod signaturom Krka 57 čuva u Muzeju Srpske pravoslavne crkve u Beogradu. Istraživanjem ćemo obuhvatiti sva ženska lična imena, uključujući i ona koja su se našla zapisana na marginama listova i na unutrašnjim stranicama korica. Cilj rada jeste analiza korpusa navedenih imena i utvrđivanje njihovih glavnih odlika – motivacije i odnosa između imena hrišćanskog i slovenskog porekla. Na kraju rada biće dat abecedni registar ličnih imena iz *Pomenika*.

1. Uvod

Četiri kilometra istočno od Kistanja, u dubokom kanjonu, na mestu gde reka Krka stvara široku dolinu, nalazi se manastir posvećen Svetom arhistratigu Mihajlu (Čolović 2006: 10). Najstariji datirani dokument u kojemu se pominje taj manastir, prepis dragomana Cosme Calavra Imbertija, potiče iz 1458. godine. U njemu je navedeno ime izvesnog monaha Pahomija. Sledi dokument iz 1485. godine, u kojem se pominje manastir sa garancijama koje dobija od krčkog sandžaka, potom dokument iz 1564. godine, u kojem se izričito navodi vlasništvo monaha *convento di S. Michele* nad jednom četvrtinom mlina kraj mesta Miljacke na Krki. Hronološki zatim dolazi dokument iz 1579. godine, u kojem se pominje monah Stefan iz manastira Krke, *posto sopra il Fiume*. U fermanu iz 1590. godine monasima se potvrđuje pravo da obrađuju polje na teritoriji Ostrovice. Iz XVI veka potiču još neki podaci iz kojih se vidi da je reč baš o manastiru Krki, jer se precizno određuje posveta arhanđelu Mihajlu, a zabeležena su i imena kaluđera (Čolović 2006: 11).

¹ Rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu *Sveti Sava u srpskoj kulturi i duhovnosti* koji realizuje Odeljenje za svetosavske studije Centra za crkvene studije u Nišu.

Prvi sigurni pomen manastira Krke jeste gramata dabro-bosanskog mitropolita Gavriila igumanu manastira Krke, kojom se manastiru daje pravo da vrši parohijalnu službu u okolnim selima i da za to ubire naknadu, kao i povlastica kojom se izuzima od plaćanja dažbina mitropolitu. Gramata je precizno datirana u 1578. godinu (Čolović 2006: 14). Takođe, *Pomenik (Proskomidija) manastira Orahovice* iz poslednje trećine XVI veka (R-77, Orahovica, 64)² beleži manastir Krku u primeru: *Pomeni gospodi bez imena, onda imena jeromonaha, monaha i raznih ljudi iz mnogih mesta: iz manastira: КРЪКА* (Mošin 1971: 105). Ljubomir Stojanović u *Starim srpskim zapisima i natpisima* pominje hram *svetago Arhistratiga Mihaila (1590), monastir zovomi Krka pri duhovniku Josifu i vsego bratstva* (Stojanović 1986: 85).

Sredina XIV veka jeste vreme kada sestra cara Dušana, udovica Mladena Đurđeva Šubića, osniva i podiže manastir Svetog arhangela Mihaila, poznatiji kao Krka (Mileusnić 2001: 11–12).

Stalna opasnost od Turaka krajem XVI veka primorala je kaluđere da napuste manastir i ponesu sa sobom vredne bogoslužbene knjige i liturgijske predmete. Godine 1647. Turci su izvršili napad, opljačkali manastir Krku i oskrnavili hram (Mileusnić 2001: 14). Nekoliko monaha prebeglo je u Zadar i zatražilo pomoć pod okriljem mletačkih vlasti. Odlukom mletačkih vlasti od 28. avgusta 1648. godine monasima manastira ustupljena je jedna rimokatolička crkva u Belefuzi, a za ostali pravoslavni narod bogoslužjenje je obnovljeno u preuređenoj rimokatoličkoj bogomolji Svetog Jovana ispod gradskih zidina Zadra, koja se danas zove Kistanjska crkva (Mileusnić 2001: 14; 2006: 33–39). Nakon 1650. godine skradinski kadija dozvoljava monasima manastira Krke da se vrate u svoj manastir, nakon čega oni počinju da rade na njegovoj obnovi (Mileusnić 2001: 14).

U prvom zvaničnom *Inventaru* od 7. januara 1831. godine, nastalom kad je potpuno etablirala vlast Austrije na ovom području, u najkraćim crtama iznete su mnoge istraživačima značajne činjenice, među kojima i ona o posveti hrama arhistratigu Mihajlu kao i da *cerkov sozdana jest ot prostoga kamena kojego goda neizvestno*³. Potom sledi iskaz da je crkva bila obnovljena za vreme Turka 1577. godine. Taj podatak nije nađen u manastirskoj arhivi, već među spisima Državnog arhiva u Zadru, u fondu *Spisi pravoslavne eparhije u Zadru (1762–1918)* (Čolović 2006: 19).

U Drugom svetskom ratu manastir Krka je bio pod italijanskom okupacijom. Unatoč svim nedaćama, ova svetinja ostala je sačuvana do danas (Mileusnić 2001: 26–27).

² U nastavku rada kod rukopisnih knjiga davaćemo njihove signature pod kojima su zavedene (Krka 57, MSPC 240 – Muzej Srpske pravoslavne crkve, Deč. – Dečani, R-77 – rukopis).

³ Sve primere u daljem tekstu davaćemo raščitane slovima današnje latinice.

1.1. O pomeničkim rukopisnim knjigama

»Pomenici – (поменънникъ) crkvene, bogoslužbene knjige koje su srednjovekovni srpski pisari sastavljali za potrebe činodejstvovanja sveštenika u oltaru crkve pre početka Božanstvene liturgije (na svetoj Proskomidiji) kada se raspoređuje evharistijski hleb na diskosu, uliva vino u sveti putir i pominju imena živih i upokojenih hrišćana«⁴. To je, zapravo, zbornik⁵, parusija⁶ sa imenima počivših i živih članova vladalačkih porodica srpske srednjovekovne države, srpskih svetitelja, crkvenih dostojanstvenika, monaha, monahinja, sveštenika, ktitora, duhovne i svetovne vlastele, kao i običnih mirjana, ali i svih onih koji su svojim delima zaslužili crkveni pomen i javno pominjanje za vreme bogoslužnja (Novakov 2017: 9).

»Stari hrišćanski običaj prinošenja darova u hlebu i vinu, s molbom da sveštenik na službi Božijoj pomene imena upokojenih za koje se darovi prinose i onih koji ih poklanjaju, srednjovekovni Srbi primili su od Vizantije. Kao pravoslavni hrišćanski narod, postali su svesni da prilaganje darova manastiru ili crkvi predstavlja darivanje telu Hristovom. Tako su počeli da sastavljaju bogoslužbene knjige u koje su unosili imena svih zaslužnih ljudi za manastir« (Danilović 1994: 13). Bogu je upućivana molitva za pomen duša i izgovarana imena u molitvenom broju čteca. Rubrike za upisivanje imena priložnika bile su unapred predviđene i postepeno su se ispunjavale (Novakov 2017: 10).

Svaki srednjovekovni hram, odnosno manastir ili crkva, uglavnom su imali svoj pomenik.⁷ Upravo zato se i ističe veliki značaj ovih spomenika za istoriju nekog manastira. Ove bogoslužbene knjige iz kojih su se u određenim danima, odnosno službama pominjala imena priložnika, imale su određeni vek trajanja, a onda su zamenjivane novim, pri čemu su neki delovi prepisivani sa predložaka.

Čitajući na bogosluženjima imena svetorodnih, hristoljubivih i blagočestivih srpskih vladara, ali i ostalih priložnika, odnosno imena za spominjanje, sveštenik je molio Boga da ih se seti i pomene ih u Carstvu nebeskom. Pomenik ima, ako se izuzmu zapisi (koji su najčešće na marginama listova), isključivo molitveno-crkveni karakter (Danilović 1999: 551).

⁴ O pomenicima više v. u Danilović (1999: 551).

⁵ Memorisana imena, za koja je bratstvo upućivalo molitve prema opšteutvrđenim pravilima, upisivana su u pomenik, ili proskomidiju, odnosno »liber commemorationis«, kako je ova knjiga nazivana u kasnijim latinskim dokumentima (Timotijević 2008, II: 106).

⁶ Reč *parusija* jeste grčka (παρουσία) i ima više značenja. Jedno od njih jeste i 'pomen', tj. »crkveni obred – onima koji nisu više na ovome svetu« (Davidov 1994: 5).

⁷ Nasuprot leksemi *pomenik* u *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (dalje RJA) postoji reč *nepomenik* s potpuno drugačijom semantikom (*nepomenik* »onaj kojega nije dobro ni pomenuti; uzima se za različite bolesti«) (RJA VII: 957). Inače, sama imenica *pomen* znači isto što i uspomena (Šimundić 1982: 184).

Datacija pomeničkih rukopisnih knjiga jeste veoma kompleksna jer nijedna od njih nikada nije zauvek dovršeno delo. Prva pisarska ruka, koja je započela pisanje pomenika, ispisala je rubrike, invokaciju na početku i ostavljala dosta praznih listova za kasnije upisivanje priložnika, što zapravo čini karakter ovih spomenika – da se dopunjuju postepeno u vremenskom periodu od više decenija, pa i više vekova.

Pomenici predstavljaju zbirku imena (koja nije i sinhroni presek imena na određenoj teritoriji). Oni su nastajali tokom više godina u okviru određene manastirske obitelji. Njihovi pisari najčešće su bili sveštena lica, monasi koji su putovali po svim pravoslavnim zemljama, često i po udaljenijim krajevima, sakupljajući na taj način priloge za svoj manastir (Danilović 1994: 13).

One koji su zaslužili da budu pominjani za vreme bogoslužjenja upisivala su sveštena lica koja su vršila pomene. Svaki pomenik pisalo je više pisara (osim onih sa manjim brojem listova), što se može videti na osnovu različitog duktusa, pravopisa, ali i ostalih jezičkih karakteristika. Ti crkvenoslužitelji, naravno, bili su i različitog stepena obrazovanja (Novakov 2017: 11).

Pomenički sadržaj jeste sasvim jednostavan. Osim ličnih imena (koja su najbrojnija), toponima, retkih prezimena, titula i kratkih zapisa, nema drugih podataka ili su oni sporadični. Posle stereotipne formule *Pomeni, Gospodi...* sledi lično ime upisanog priložnika (Novakov 2017: 11). Od XVI do XVIII veka proskomidije se sastavljaju kao knjige manastirskih priložnika, bilo da su u pitanju pojedinci, bilo da je reč o pomenima čitavih sela, gradova ili manastira (Danilović 1999: 551).

Pomeničke knjige (iz ranijeg perioda) podeljene su na poglavlja, prema kategorijama onih koji se upisuju. Pripadnici višeg staleža (arhiepiskopi, mitropoliti, despoti, despotice, vojvode i sl.) imali su privilegiju da se njihova imena nađu na početnim listovima, na osnovu čega se mogao videti i njihov socijalni i ekonomski status. Njihova lična imena uglavnom su hrišćanskog porekla. Otprilike od polovine pomenika počinje upisivanje običnih ljudi i to većinom prvo muškaraca, a potom žena. Međutim, pri kraju pomeničkih knjiga nema pomenutih razdvajanja, a negde na početku izostaje čak i uobičajena formula *Pomeni, Gospodi...* (Novakov 2017: 12).

1.2. Napomene o *Pomeniku manastira Krke*

Rukopisna knjiga *Pomenik manastira Krke* zavedena je u Muzeju Srpske pravoslavne crkve pod signaturom Krka 57. Pisana je na papiru, ima 296 listova⁸ dimenzija 195 × 285 mm s litografskim ilustracijama. *Pomenik* počinje pomenom »ruskog patrijarha kir Adriana⁹ konac XVII veka. Ispisano samo oko 60 listi (iz

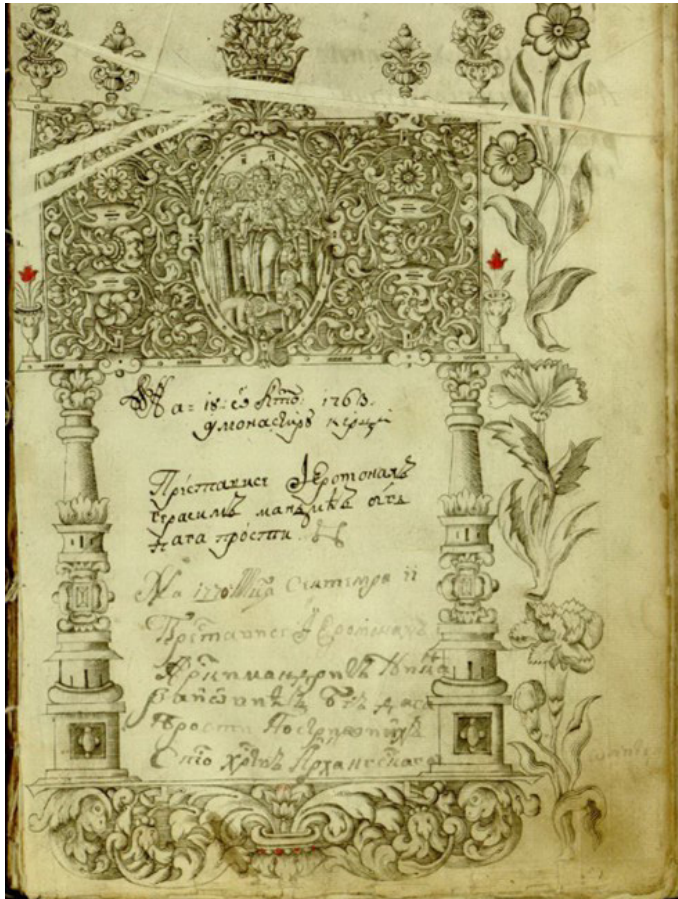
⁸ U nastavku rada rekto listovi biće označeni samo brojem, dok će verso listovi biti označeni brojem i apostrofom.

⁹ Za kojega je i izdan (Mošin i Radeka 1958: 201).

dalmatinskih sela 1756–1828), sve ostalo (većina) prazna. Uvez koža« (Mošin i Radeka 1958: 201).

Prema Radomanu Stankoviću, koji je izvršio dataciju na osnovu vodenog znaka, papir ove rukopisne knjige vezuje se za period 1685–1695, a prema pismu za period 1756–1828. (Stanković 2007–2008: 119)¹⁰.

Ovu rukopisnu knjigu pisalo je mnogo pisara čiji broj nije lako utvrditi. Na listu 4 nalazi se zapis na kojem stoji mesto i datum: *na 18. okto[mbar] 1763. U monastiru Kerci. Prestavi se jeromonah Gerasim Mandić, Bog da ga prosti* (v. sliku 1).

Slika 1. *Pomenik manastira Krke*, list 4

¹⁰ »Grb sa krunom, lavom i kontramarkom, CDC slično: Klepikov 926 i 930 iz 1681. godine; grb sa dvoglavim orlom, krunom i kontramarkom GGC. Dvorska luda sa kontramarkom CDS, slično. Dijanova 348 i 3 iz 1695, 362 i 1698, 377–379 iz 1689. i 519 iz 1680. godine« (Stanković 2007–2008: 119).

Potom dolaze imena jednog *jeromonaha* i *arhimandrita*, a na listu 5 stoji: *zde vapisujut se patrijarhi*, gde je upisan jedan patrijarh (*Arsenije*) i tri arhijereja (*Nikodim*, *Simeon* i *Savatije*). Na listu 6 upisani su jeromonasi (naznačena su i imena manastira), a od lista 8' počinju tzv. opšti listovi¹¹, koji dolaze do kraja *Pomenika*. Retko se u tom delu, na margini, nalazi i ime poneke monahinje, monaha ili prezvitera, što se uvek naznačuje pored imena.

Muška i ženska imena nisu odvojena, a u zapisima na marginama ili u gornjem delu lista naznačuje se i toponim. Ređe su upisane godine, a stoji i naznaka da li je prilog dat za žive, za njihovo zdravlje ili za upokojene, da li su priložnici *usopši/usapši*: npr. *za spomen svoje roditelja Andri ocu i Grlici materi* (13); *usopšega Dionisija* (17'); *dedu Obrenu Savvi, Lazaru, živoj mate.[ri]*¹² *parusiju* (42) i sl. Obično je naznačeno šta je od priloga dato¹³, kao na primer: *pisa Jure Mendušić* (korični list); *pisa Stojan ocu Jovanu proskumidiju* (1); *ocu Ivanu proskumidiju* (1); *4 libre za svoje blago* (1'), *knez David Šterbac svetuju parusiju* (54'); *barilo ulja ocu Andriu usapšemu i materi Stani* (54'); *talir sebi za zdravie* (58); *Asan baša Dervišević čeri svojoj i dva varičaka šenice* (60'); *pervo bist Petar Andrijević jedno barilo ulja, sam sebi za zdravie, leturgiju za zdravie svoje volova* (205); *cekin sebi za zdravie* (205); *blagosloveni Radomir Starčević na vasako leto po edno bravče* (205'); *pisa Miailo Dučić na vasako [leto] deset leturgia* (206); *pisa Vuka sebe sarandar* (206); *pisa Vuka sebe sarandar* (206) i sl. Ti podaci o velikom broju dobrovoljnih priloga za manastir ne postoje u pomenicima iz ranijeg perioda. U *Pomeniku manastira Krke* oni su beleženi zajedno sa imenima priložnika koja su kasnije pominjana na bogoslužjenjima.

Osim ličnih imena i manjeg broja patronima na marginama rukopisne knjige nalaze se i brojni toponimi, kao na primer¹⁴: *Kosovo* (1'), *Hilendar* (6'), *manastir*

¹¹ Ljiljana I. Puzović smatra da se opšti list razvio kasnije u odnosu na klasičan pomenik u XVII veku, da je tipičan za XVIII vek te da se može smatrati i pomenikom manastirskih priložnika. Struktura pomenika je unapred utvrđena, dok je struktura opšteg lista uglavnom proizvoljna. Pomenik počinje uvodom ili predgovorom koji sadrži pravila o upisivanju u knjigu, dok tih delova u opštim listovima uglavnom nema. Uvodni delovi pomenika vremenom postaju kraći i jednostavniji. Imena su upisivana u dve ili više kolona, u čijim su se zaglavljima pisali odgovarajući nazivi. Pomenici su ispisivani u manastiru, bez žurbe, dok su opšti listovi pisani na terenu, često u brzini, uglavnom teško čitljivim rukopisom (Puzović 2021: 31). S velikom sigurnošću može se pretpostaviti da su, po povratku iz pisanje, monasi iz opštih listova prepisivali imena priložnika u manastirske pomenike. To je posebno moglo da bude pravilo u većim manastirima, čiji pomenici nisu iznošeni iz manastira, a u koje su decenijama ili vekovima upisivana imena. Opšti list se kao tip knjige može smatrati i pomenikom manastirskih priložnika (Puzović 2021: 32).

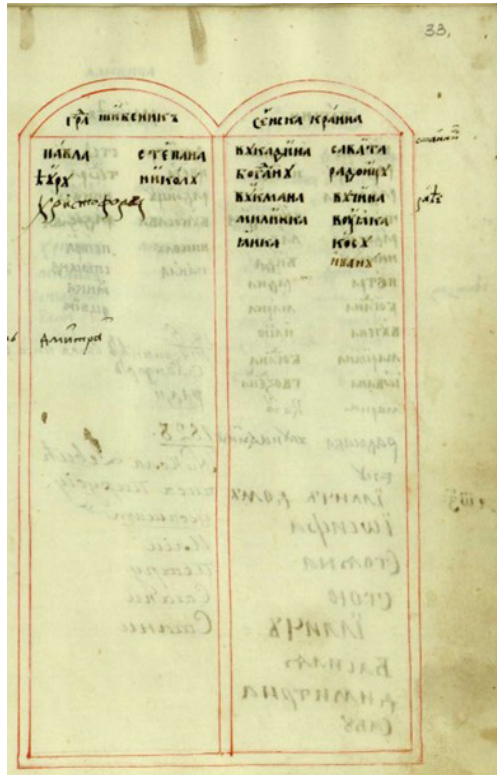
¹² Reč je zapisana skraćeno. Sve razrešene skraćence dawaćemo u uglastim zagradama.

¹³ Prikupljanje priloga od vernika zove se *pisanija*. Lj. I. Puzović (2012: 309) ističe da su opšti listovi služili kao jedna vrsta beležnice za upisivanje svih potrebnih podataka u pisaniji. Branimir Brgles i Dubravka Ivšić Majić (2022: 32) u radu *Osobna imena u registru Goričkoga desetinskog okruga iz 1464. godine* navode da su i u tom dokumentu osim imena kućedomačina naznačene i druge zanimljive pojedinosti, kao na primer njihov obrt, služba ili društveni položaj i porodične veze.

¹⁴ Ove lekseme biće predmet istraživanja nekog drugog rada. Za ubikaciju toponimā koristili

Rača (8), grad Knin (10), zde Ercegovina (10'), Zagorje (11), kosovska nahija (13), selo Biskupia (14)¹⁵, selo Broćanac (18')¹⁶, selo Polača (19')¹⁷, selo Turić (24)¹⁸, zde Zrmanja (26), selo Islam (27)¹⁹, selo Biovičino (27')²⁰, selo Žegar (28)²¹, Kistanje (29'), selo Smrdelje (30)²², selo Dragišić (31)²³, Šibenik (33), grad Bogotić (34), Zrinsko polje (36), selo Brgud (40)²⁴, Glamoč (42'), manastir Savina (43'), Belajsko Polje (52'), grad Zadar (54), grad Saraevo (58), Kninsko Polje (205') i sl.

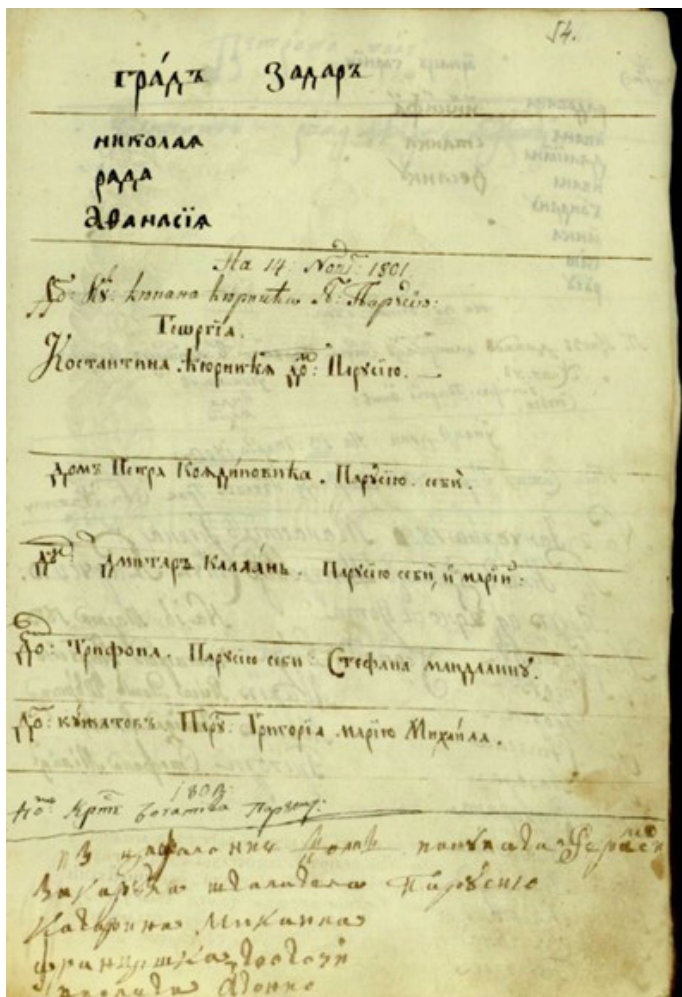

Slika 2. *Pomenik manastira Krke*, list 33

smo *Imenik mesta kraljevine Jugoslavije* i *Imenik mesta u Jugoslaviji sa poštama i teritorijalno nadležnim sudovima i javnim tužilaštvima*.

- 15 Opština Knin, srez Split.
- 16 Opština Čapljina, srez Mostar.
- 17 Zaselak, srez Šibenik.
- 18 Knin, srez Split.
- 19 Srez Benkovac.
- 20 Opština Knin, srez Split.
- 21 Zaselak, srez Benkovac.
- 22 Opština Knin, srez Split.
- 23 Zaselak, Šibenik.
- 24 Benkovac, opština, srez Split.

Takođe, na nekim mestima naznačeno je da su upisani iz: *doma Jakova Prpića* (19'), *doma gospodina serdara Bože* (28'), *doma Zekana Ugričića* (30), *kule Atla-
gića* (32), *kuće Miljevića* (32), *doma Petra Kojadinovića* (53) (v. sliku 3).

Slika 3. Pomenik manastira Krke, list 54

2. Iz antroponimije *Pomenika manastira Krke* – lična imena priložnica

U rukopisnoj knjizi *Pomenik manastira Krke* ženska lična imena znatno se ređe pojavljuju od muških. To nas upućuje na zaključak da su priložnici bili uglavnom muškarci²⁵.

U *Pomeniku* je zabeleženo 359 priložnica. Neke od njih imenuju se istim imenom, a neke delimično ili potpuno različitim imenima, pa su pojedina imena zabeležena samo jedanput, a pojedina dva i više puta. Zabeleženo je ukupno 137 različitih ženskih ličnih imena.

Dva najfrekventnija imena iz našeg materijala jesu *Marija*²⁶ (22 potvrde) i *Stana* (14 potvrda). Ta imena na simboličan način svedoče o dvema osnovnim grupama ličnih imena priložnica: jednu grupu čine imena neslovenskog porekla, a drugu imena slovenskog porekla.

2.1. Lična imena neslovenskog porekla

U *Pomeniku* su neslovenska lična imena brojnija u odnosu na slovenska. Među neslovenskim imenima dominiraju hrišćanska (biblijska, kalendarska), što je uverljiv dokaz o snazi hrišćanskog elementa na ovom terenu tokom XVII, XVIII i XIX veka.

2.1.1. Hrišćanska imena

Sledi popis hrišćanskih (biblijskih, kalendarskih) imena. Ako se ime pojavljuje u više raznih varijanata, one slede u istom redu²⁷. Ako se ime (obično skraćeno) može dovesti u vezu s još kojim imenom, to se navodi u beleški ispod teksta.

Agripina

*Ana, Anna, Anuša, Jana*²⁸, *Janja*²⁹

Anastasija

Angelina, Angelija, Angelja, Inđija

Benedeta

Domka

Dorontija

²⁵ I Anđela Frančić (1995: 133) ističe da su u kanonskim vizitacijama XVII i XVIII veka žene vrlo retko zabeležene u ulozi kućegospodara.

²⁶ Sva imena davaćemo u nominativu umesto u akuzativu ili u dativu, kako su najčešće zabeležena u *Pomeniku*.

²⁷ Vidi sličan način prikaza ličnih imena u Brgles i Čilaš Šimpraga (2016).

²⁸ Ime *Jana* može se dovesti i u vezu s imenom *Jovana* (Grković 1977: 258).

²⁹ Ime *Janja* varijanta je imena *Jana* (Grković 1977: 229).

Dositeja

Đera

Đurđa, Đurđija

Eka, Ekaterina, Jekaterina, Kata, Katarina

Elena

Evrosima

Franciška

Ilinka

Irina

Ivana, Ivanna, Joana, Joanna, Jovana, Jovanna

Jefimija

Jelisaveta, Jela³⁰, Jelisava, Jeka

Jerina

Ksenija, Senija

Lucija

Manda, Mandalina

Marija, Maria, Mara³¹, Marica, Maraja

Marta

Paraskeva

Pava, Pavlija

Romana

Sava, Savka

Sćepanija, Stefanija, Stifanija

Simeona

Tadijana

Teodora, Teodosija, Todora

Tomka³²

Vasilija

Iz popisa je očito da su neka hrišćanska imena zabeležena samo u jednom liku, a neka u više likova, varijanata. Naročito velik broj varijanata (čak šest) ima ime *Ivana* (*Ivana, Ivanna, Joana, Joanna, Jovana, Jovanna*). Među varijantama imena *Ivana* sreću se i one s udvojenim konsonantima (*Ivanna, Joanna, Jovanna*). I lično ime *Ana* zabeleženo je u varijanti s udvojenim konsonantom (*Anna*).

---

³⁰ Ime *Jela* nastalo je, prema M. Grković (1977: 260), od *Jelena*.

³¹ Ime *Mara* može se dovesti i u vezu s imenom *Margareta* (Grković 1977: 276).

³² Ime *Tomka* može se dovesti i u vezu s imenom *Tomislava* (Grković 1977: 314).

Najfrekventnije je hrišćansko ime *Marija* (18 potvrda), koje je zabeleženo i u varijantnom zapisu *Maria* (4 potvrde)³³. *Marija* je lično ime hebrejskoga (*miryām*) ili staroegipatskoga (*mry(t)*) porekla. Prema slovenačkom onomastičaru Janezu Keberu »raziskovalci ki se ukvarjajo z mariologijo ali naukom o *Mariji*, so doslej podali okrog 60 poskusov razlage imena *Marija*. Kot najbolj sprejemljive razlage hebrejskega imena *Mirjam* bi navedel: 'tista, ki jo ljubi Bog', 'razsvetljevalka', 'gospa', 'vzvišena'. Razlaga 'tista ki jo ljubi Bog' temelji [se] na povezavi imena *Mirjam* s staroegiptovsko besedo *mry(t)* v pomenu 'ljubljeni (od Boga)'. V aramejskem jeziku so *Mirjam* izgovarjali *Mariam*, zato so jo razlagali iz korena *mar(a)* v pomenu 'gospod', torej 'gospa'« (Keber 2008: 324).

U *Rječniku suvremenih hrvatskih osobnih imena* navodi se da je ime *Marija* u hrvatskoj antroponimiji potvrđeno od XI veka, da je »sve do 70-ih godina XX. stoljeća bilo najčešće nadijevano žensko ime u gotovo svim hrvatskim krajevima« i da se »širilo zbog štovanja Blažene Djevice Marije, majke Isusa Krista, zaštitnice Hrvata« (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić i Vidović 2018: 199). Pomenute navode i frekventnost imena *Marija* potvrđuju i istraživanja međimurske istorijske antroponimije (Francić 1995: 132). I Domagoj Vidović (2014: 51) navodi ime *Marija* kao jedno od najučestalijih ličnih imena krštenica župe Gradac (1709–1765). Osim temeljnoga lika *Marija* (i ređe pravopisne varijante *Maria*) u *Pomeniku* su potvrđene i tvorbene varijante *Mara* (5 potvrda), *Marica* (1 potvrda) i *Maraja* (1 potvrda).

Većina imena je poreklom iz grčkog jezika (npr. *Anastasia*, *Dorontija*, *Evrosima*, *Jefimija*, *Jerina*, *Ksenija*, *Teodora*, *Vasilija*). Manji broj imena poreklom je iz jevrejskog (npr. *Ana*, *Jelisaveta*), latinskog (npr. *Lucija*, *Romana*) i aramejskog jezika (npr. *Marta*).

U *Pomeniku* potvrđena ženska lična imena znatnim delom potiču od imena hrišćanskih svetiteljki (npr. *Anastasija*, *Dorontija*, *Ekaterina*, *Evrosima*, *Irina*, *Paraskeva*). Neka su ženska imena nastala od muškog ličnog imena (hrišćanskoga svetitelja) (npr. *Dositeja* < *Dositej*, *Đurđa* < *Đurađ*, *Ivana* < *Ivan*, *Romana* < *Roman*, *Simeona* < *Simeon*, *Teodora* < *Teodor*, *Vasilija* < *Vasilije*).

S obzirom na tvorbenu strukturu, istaknimo da se dominantan deo imena javlja u temeljnom (punom) liku (npr. *Ana*, *Jelisaveta*, *Katarina*, *Mandalina*, *Marija*, *Marta*), deo imena nastao je kraćenjem (npr. *Đera* < *Đerasima*, *Eka* < *Ekaterina*, *Jela* < *Jelisaveta*, *Kata* < *Katarina*, *Manda* < *Mandalina*, *Mara* < *Marija*), a deo sufiksalsnom tvorbom (npr. *Anuša* < *An(a)* + *-uša*, *Ilinka* < *Il(ija)* + *-inka*, *Marica* < *Mar(a)* + *-ica*, *Pavlija* < *Pavl(e)* + *-ija*, *Savka* < *Sav(a)* + *-ka*).

Napomenimo i to da se među imenima hrišćanskog porekla našlo i veoma retko ime *Benedeta*. Ono je moglo nastati prema muškim imenima *Benedeto* i *Benedet*. Oba lika dolaze iz italijanskog jezika (< ital. *Benedetto* < lat. *Benedictus*), a nalazimo ih potvrđene i u RJA (I: 232).

³³ Varijante imena date su odvojeno u registru na kraju rada.

2.1.2. Ostala lična imena neslovenskog porekla³⁴

Aleksandra (< grč. Aléxandra prema Aléxandros ‘koji brani ljude’)

Dafina, Davina (< grč. Dáphnē ‘lovorika’)

Darija (< m. ime Dario < ital. Dario < lat. < grč. < stperz. Dāryavahuš
‘držeći bogatstvo’)

Despina, Despinja (< grč. Déspoina ‘gospodarica; vladarica’)

Đinda (< mađ. gyöngy ‘biser’)³⁵

Grkinja (< etnonim Grk < lat. Graecus) (Grković 1977: 26, 238)

Kapetolina (< lat. capitalis ‘glavna, osobita, odlična; smrtna’)

Ljiljana, Lila (< lat. liliūm ‘lijer, *Lilium candidum*’)³⁶

Naranča, Narandža, Nerandža (< tur. narenc < ar. < perz. nāreng ‘naranča’)³⁷

Ugrina (< etnonim Ugrin < mađ. Omgor ‘staro ime za Mađara’)

U ovoj malobrojnoj grupi lična imena su poreklom većinom iz grčkog i latinskog jezika. Uglavnom je potvrđen po jedan lik svakog imena, a pojave li se varijante, one su pretežno fonološke naravi.

Pažnju privlače lična imena nastala od etnonima – *Grkinja* i *Ugrina*.

2.2. Lična imena slovenskog porekla

Lična imena slovenskog porekla potvrđena u *Pomeniku manastira Krke* (XVII–XIX vek), koja su nosile priložnice, jesu:

Bilja

Bojana

Cveta, Cvijeta

Čava

*Danica*³⁸

Dejana

---

³⁴ Etimologiju donosimo prema Šimundić (1988) (osim ako nije drukčije navedeno).

³⁵ Ime dolazi i u *Pomeniku manastira Krušedola* (MSPC 240), rukopisnoj knjizi iz XVI i XVII veka (Novakov 2017: 62).

³⁶ Najstarije potvrde imena *Ljiljana* – prema V. Mihajloviću (1968: 223–224) – potiču iz XVIII veka: to je ime zabeleženo npr. u Subotištu (Srem) 1722. godine.

³⁷ V. Mihajlović (1968: 224) ističe da »unutrašnja analiza ženskog imena *Narandža* pokazuje dve stvari: na semantičkom planu poistovećivanje fitonima (u ovom slučaju kulturne pozajmice) sa ženskim imenom, a na fonetskom labilan izgovor samoglasnika *a* u prvom slogu«.

³⁸ Opšteslovenska reč *Danica* (zvezda Zornjača) može biti naziv neke slovenske boginje. Ovo ime je, prema mišljenju većine naših istraživača, nastalo prema nazivu za jutarnju zvezdu Veneru, koji je uzet za lično ime. M. Grković (1977: 241) ostavlja pretpostavku da je »*Danica* bila astralna boginja slovenskog panteona«.

Desanka
Dragija
Grlica
Grozdana
Gvozdana
Jasna
Jezdarica
*Kosa*³⁹
Kuna
*Latinka*⁴⁰
Ljubica
Malika
Milica, Milika
*Mirjana*⁴¹
Mirna
Miroslava
Prodana
Pšena
Rusa, Rusojla
Ružica
Smiljana, Smiljka
*Stamena*⁴²
Stana, Stajka, Stanica, Stanija, Stanka, Stanojka, Stoja, Stojna
Trnjina
Ubava
Veselica
Vida, Vidosava
Višnja
Vujana
Zorica
Zrna.

---

³⁹ Ime *Kosa* može se dovesti i u vezu s imenom *Kostadina* (Grković 1977: 267).

⁴⁰ Ime *Latinka* može se dovesti i u vezu s etnonimom *Latinka* (Grković 1977: 270).

⁴¹ Ime *Mirjana* može se dovesti i u vezu s imenom *Mirjam* (Grković 1977: 270).

⁴² Ime *Stamena* može se dovesti i u vezu s muškim ličnim imenom *Stamat*, koje je grčkoga porekla (Grković 1977: 185). O imenima ovoga tipa više v. u Grković (1998: 241).

Ova imena pripadaju raznim motivacijskim grupama, koje su postojale i u praslavenskom sistemu ličnih imena. U nastavku ćemo nabrojati najzastupljenije motivacijske grupe ličnih imena slovenskog porekla, istaknuti i objasniti verovatni razlog davanja najčešćeg ličnog imena te se kratko osvrnuti na tvorbenu strukturu imena slovenskog porekla.

Najviše ličnih imena slovenskog porekla pripada ovim motivacijskim grupama:

– imena od reči koje se odnose na biljni svet: *Bilja*; *Cveta*⁴³, *Cvijeta*⁴⁴; *Grozdana*; *Jezdarica*⁴⁵; *Latinka*; *Pšena*⁴⁶; *Ružica*⁴⁷; *Smiljana*, *Smiljka*; *Trnjina*; *Višnja*; *Zrna*⁴⁸

– imena od naziva iz životinjskog sveta: *Čava*⁴⁹; *Grlica*; *Kuna*; *Vujana*

– imena od reči za delove tela i telesne odlike: *Kosa*; *Malika*; *Rusa*⁵⁰, *Rusojla*; *Stamena*, *Ubava*

– imena od reči za karakterne odlike i umne sposobnosti: *Dragija*; *Jasna*; *Ljubica*; *Milica*, *Milika*; *Mirna*; *Veselica*.

Najčešće slovensko žensko ime u *Pomeniku manastira Krke* (XVII–XIX vek) jeste *Stana* (14 potvrda). Zanimljivo je da je ono najčešće i u dva pomenika iz XVI i XVII veka, a to su *Pomenik manastira Krušedola* (MSPC 240; 39 potvrda) i *Pomenik manastira Dečana* (Deč. 109; 105 potvrda) (Novakov 2019: 137). I Domagoj Vidović (2014: 53) izdvaja ovo ime kao jedno od najfrekventnijih u krštenici župe Vidonje iz 1805. godine.

⁴³ Ovo žensko ime je praslavenskoga porekla i u prošlosti je pripadalo tipu najfrekventnijih imena. Isti zaključak važi i za Srem u XVIII veku, gde su lična imena sa ovom osnovom takođe najbrojnija (Mihajlović 1968: 219). Ljiljana Crepajac smatra da je, bez obzira na latinske prevode grčkog originala *Florus*, *Floara*, poreklo ovoga imena verovatnije idioglotsko, ali da valja uzeti u obzir i vezu s praznikom Cveti (Crepajac 1979: 73).

⁴⁴ U *Pomeniku* se javlja i ikavski refleks u muškim imenima *Cvija* i *Cvijan* (Novakov 2014: 86).

⁴⁵ U RJA 1. jezdarica vidi jezgarica (s. v. jezgarica vidi jezgra; s. v. jezgra »sjeme što stoji kod nekijeh biļaka u koščici, u lupinama«). (»Jezdarica, ime izvedeno od korena glagola jezđiti koji je sastavni deo imena Jezđimir, Prijezđa itd.« (Grković 1977: 260)).

⁴⁶ Za žensko lično ime *Pšena* Milica Grković navodi da je naziv cveća *pšena* uzet za lično ime (Grković 1977: 295), a što se može potvrditi i u RJA (XII: 585).

⁴⁷ Za poreklo ličnog imena *Ruža* < lat. *Rosa* V. Mihajlović (1968: 224) pretpostavlja kontaktni uticaj, vezu sa »krstaškim ratovima i postojanjem Latinskog carstva, koje se nalazilo u neposrednom susedstvu srpske feudalne države«.

⁴⁸ »Zrna, Zřna, f. žensko ime. U rječniku Vukovu s naznač. akcentom (Frauennamen; nomen feminae) i u Ivekovićevu (hyp. Zrnka, Zřńka; Zrno, Zřna; pozivom na Daničićeve Korijene 55)« (RJA XXIII: 116).

⁴⁹ Ime *Čava* M. Grković (1977: 322) izvodi »od Čavka«. Zabeleženo je i u *Pomeniku manastira Krušedola* (MSPC 240) (Novakov 2017: 69).

⁵⁰ *Rusa* ('crvena') boja je simbol snage, života, radosti, zdravlja. S obzirom na to da ona predstavlja i boju sunca, krvi, ljubavi, vatre, a imala je svakako i magična svojstva, mogli bismo imena *Rusa* i *Rusojla* također smatrati zaštitnim.

Ime *Stana* (i njene varijante *Stajka*, *Stanica*, *Stanija*, *Stanka*, *Stanojka*, *Stoja*, *Stojna*) ubrajamo u tzv. zaštitna ili profilaktička imena. S obzirom na činjenicu da je mortalitet dece u prošlosti bio velik, imenima ovoga tipa želelo se da se sačuva život ili zaštititi zdravlje novorođenčeta. Lično ime *Stana* temelji se na glagolu *stati*. Verovatno su takva imena imala funkciju da zaustave dalje rađanje dece, odnosno da prestane rađanje ženske dece.⁵¹ Šimunović (2006: 178) piše: »Imena kao *Stana*, *Stanka* [...] *Stojka* [...] *Stojna* [...] i sl. nastajala su u obiteljima gdje su se rađale samo djevojčice, a njima se (magijskim djelovanjem) željelo stati sa „ženjskinjem”«. Sujeverje iskazano izborom ličnoga imena uočeno je u antroponimiji mnogih naroda.

U zaštitna lična imena ubraja se i ime *Gvozdana*⁵², a nije isključena ni zaštitna uloga ličnoga imena *Prodana* (koje predstavlja trpni pridev od glagola *prodati*; Skok III: 49). Muško lično ime *Prodan* pominje i Konstantin Jireček (*signum Prodanî*) u Splitu 1097. godine, u Kotoru 1221, *Prodanus* u Trogiru 1243, Zadru 1175, Rabu 1205–1229, Dubrovniku u XIII veku (Jireček 1962: 229). Pišući o prezimenima *Prodan*, *Prodanić* i *Prodanović*, koja su nastala od ličnog imena *Prodan*, Petar Šimunović opisuje običaj „tobožnjega prodavanja” novorođenoga deteta u zarkarpatskoj Ukrajini. Autor smatra da je »taj magijski obred živio i u našem srednjovjekovlju zajedno s kugom i drugim kužnim pošastima koje su najviše kosile novorođenčad. Ne bi inače toga imena bilo toliko u našim starim poveljama!« (Šimunović 2006: 152).

Među imena slovenskoga porekla ubrojićemo i teoforična imena izvedena od korena *Bog-/Bož-* (*Bogdana*, *Božica*) te ime *Vera*⁵³.

S obzirom na tvorbenu strukturu, među ženskim ličnim imenima slovenskog porekla nalazimo neizvedena (samotvorna) imena (npr. *Grlica*, *Kuna*, *Trnjina*, *Višnja*), skraćena imena (npr. *Pšena*, *Vida*), izvedena imena (npr. *Dragija*, *Malika*, *Milica*, *Stanica*, *Stanka*, *Vujana*, *Zorica*) te složena imena (npr. *Miroslava*, *Vidosava*).

⁵¹ Mato Pižurica navodi razne tabu situacije koje se odnose pre svega na zaštitu muške dece (jer ženska ne podležu tabuima): »1) da se prekine umiranje dece; 2) da prestane rađanje ženske dece; 3) da se zaštititi jedini muški naslednik užega roda ili porodične grane (od oca jedinca ili više braće bez muške dece, koje u žuđenom muškom detetu vide nadu za produženje porodične loze); 4) da se zaštititi posmrće (naročito ako je to jedino muško dete nestalog oca); 5) da se zaštititi dugo očekivano dete, uz to i muško, koje se prima kao pravi dar božji; 6) da se zaštititi muško dete kada porodica već ima na neki način hendikepirano muško dete (samim rođenjem ili kasnijom bolešću i sl.) i 7) da se ne obelodanjuje ime čije spominjanje vređa uspomenu (oživljava bol), što ne važi samo za užu porodicu novorođenčeta nego i šireg susedstva, srodstva ili čak celoga sela« (Pižurica 1998: 71–72).

⁵² Gvožđe je zbog svoje magične snage i posebne uloge u kultovima i magiji uzimano za osnovu zaštitnih imena ne samo na našim prostorima, nego i kod drugih naroda, kako bi dete bilo snažno.

⁵³ »Vera, prevod grč. imena Πίστις – jedna od hrišćanskih vrlina i ime hrišćanske svetiteljke« (Grković 1977: 230).

2.3. Lična imena nepoznatog porekla

*Hojdana; Zrina*⁵⁴

3. Zaključak

Pomenici su kao rukopisne knjige veoma zanimljivi zbog svoje specifične sadržine – brojnih imena, među kojima je najviše antroponima. Zato su važni izvori za antroponomastička istraživanja.

Pomenik manastira Krke (XVII-XIX vek), rukopisna knjiga koja je bila predmet naše analize, pokazala je razliku u odnosu na one iz ranijeg perioda – pre bi se mogla nazvati opštim listom, a ne klasičnim pomenikom pošto su u njoj sabrani i mnogi zapisi pisarā na marginama listova i na koricama knjige.

Analiza ženskih ličnih imena pokazala je da su lična imena hrišćanskog porekla (biblijska, kalendarska) brojnija nego imena slovenskog porekla. Najfrekventnije hrišćansko žensko ime jeste *Marija*, a među imenima slovenskog porekla najfrekventnije je lično ime *Stana*. Mnoga imena slovenskog porekla jesu zaštitnog karaktera.

Analizom ženskih ličnih imena zabeleženih u *Pomeniku manastira Krke* želeli smo dati doprinos proučavanju istorijske antroponimije u periodu od XVII do XIX veka.

---

⁵⁴ *Zrina* »ime izumrle porodice u Topolu dubrovačkog kotara; spomiñe se posledni put 1820. god.« (RJA XXIII: 113).

Prilog

Registar ženskih ličnih imena *Pomenika manastira Krke*

A	Despina (4 ×) – 13, 16', 34', 61
Agripina – 3	Despinja (3 ×) – 31', 32, 34
Aleksandra – 3	Domka – 26'
Ana – 12'	Dorontija (2 ×) – 34, 42'
Anastasija (4 ×) – 3, 25, 38, 41'	Dositeja – 3
Angelija (6 ×) – 25, 26', 28, 29', 35, 60	Dragija (2 ×) – 11', 20
Angelina – 28'	Drina – 34
Angelja (2 ×) – 60	
Anna (3 ×) – 3, 5', 60	Đ
Anuša – 34	Đera – 37'
	Đinda – 35'
B	Đurđa – 39
Benedeta – 41'	Đurđija (3 ×) – 10, 44', 64'
Bilja – 205'	
Bogdana (2 ×) – 27', 33	E
Bojana (3 ×) – 20', 31', 37'	Eka (2 ×) – 32, 33'
Božica (3 ×) – 16', 17, 31'	Ekaterina (2 ×) – 28', 47'
	Elena (3 ×) – 27, 27', 34
C	Evrosima – 205'
Cveta – 12	
Cvijeta (3 ×) – 27', 31, 35'	F
	Franciška – 54
Č	
Čava – 14	G
	Grkinja – 44
D	Grlica – 13
Dafina – 20	Grozdana (2 ×) – 19, 37
Danica (2 ×) – 31', 37'	Gvozdana (2 ×) – 12', 30'
Darija – 3	
Davina (2 ×) – 37, 37'	H
Dejana – 8'	Hojdana – 54'
Desanka (2 ×) – 16', 54'	

I

Ilinka (2 ×) – 21, 49'
Indija (3 ×) – 31', 39 (2 ×)
Irina (2 ×) – 3, 60'
Ivana (5 ×) – 10, 25, 27, 28, 33
Ivanna – 28

J

Jana (3 ×) – 27
Janja (5 ×) – 23, 28, 30', 31', 37'
Jasna – 39'
Jefimija – 25
Jeka – 27'
Jekaterina – 64'
Jela (6 ×) – 1, 37 (3 ×), 30', 47
Jelisava – 27'
Jelisaveta (2 ×) – 27', 30'
Jerina – 31'
Jezdarica – 11'
Joana – 60
Joanna (3 ×) – 37', 49', 60
Jovana – 64'
Jovanna (2 ×) 34', 48

K

Kapetolina – 3
Kata (4 ×) – 11', 23, 25, 28
Katarina – 54
Kosa – 33
Ksenija – 49'
Kuna – 39

L

Latinka (4 ×) – 12, 20, 27', 37
Lila – 34

Lucija (2 ×) – 31, 205'

Lj

Ljiljana (5 ×) – 18, 25', 37', 41, 206'
Ljubica (4 ×) – 31', 32, 37 (2 ×)

M

Malika – 16'
Manda (5 ×) – 8' (2 ×), 11', 51', 60
Mandalina – 37
Mara (5 ×) – 27, 30, 54', 60', 206
Maraja – 20
Maria (4 ×) – 31', 42 (2 ×), 55
Marica – 37'
Marija (18 ×) – 12', 14', 19', 20, 27, 27'
(2 ×), 28' (2 ×), 30, 47, 47', 49' (2 ×), 52,
54', 61, 64
Marta (7 ×) – 30' (2 ×), 42', 47, 49', 60, 64
Milica (4 ×) – 38', 44, 54' (2 ×)
Milika – 14
Mirjana (3 ×) – 8', 27', 39'
Mirna (2 ×) – 16', 34
Mirosava – 52'

N

Naranča – 31'
Narandža – 26
Nerandža – 35'

P

Paraskeva – 3
Pava – 19'
Pavlija (4 ×) – 17, 29', 34, 35'
Prodana – 20
Pšena – 16'

R

Romana – 20
Rusa – 54'
Rusojla – 29'
Ružica (6 ×) – 16', 31, 31', 42', 47, 50'

S

Sava – 60'
Savka (2 ×) – 12, 34
Sćepanija – 31'
Senija – 27'
Simeona – 30'
Smiljana (3 ×) – 26', 30', 33'
Smiljka – 8'
Stajka – 8'
Stamena 47
Stana (14 ×) – 8', 10, 11', 25', 27, 27', 29',
30', 33' (2 ×), 35', 37', 40', 49'
Stanica – 26
Stanija – 28'
Stanka – 54'
Stanojka (2 ×) – 8', 28
Stefanija (2 ×) – 33', 47
Stifanija – 49'
Stoja (7 ×) – 10, 27', 34, 47', 49', 54' (2 ×)
Stojna – 10

T

Tadijana – 11'
Teodora – 41'
Teodosija – 27'
Todora – 14'
Tomka – 31'
Trnjina – 20'

U

Ubava – 20
Ugrina – 10

V

Vasilija (3 ×) – 27', 64, 64'
Vera (2 ×) – 1', 16
Veselica (2 ×) – 31, 31'
Vida (3 ×) – 16', 19, 52'
Vidosava – 35'
Višnja – 30
Vujana (3 ×) 15, 19, 27

Z

Zorica – 37
Zrina – 14
Zrna – 31'

Izvor

Pomenik manastira Krke. Rukopis (signatura: Krka 57). Beograd: Muzej Srpske pravoslavne crkve.

Literatura

- Brgles, Branimir; Čilaš Šimpraga, Ankica. 2016. Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica). *Folia onomastica Croatica*, 25, Zagreb, 21–51.
- Brgles, Branimir; Ivšić Majić, Dubravka. 2022. Osobna imena u registru Goričkoga desetinskog okruga iz 1464. godine. *Folia onomastica Croatica*, 31, Zagreb, 29–51.
- Crepajac, Ljiljana. 1979. Prilog proučavanju grčkih modela srpskohrvatske antroponimije. *Onomatološki prilozi*, I, Beograd, 69–74.
- Čilaš Šimpraga, Ankica; Ivšić Majić, Dubravka; Vidović, Domagoj. 2018. *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Čolović, Branko. 2006. *Manastir Krka*. Zagreb: Srpsko kulturno društvo Prosvjeta.
- Danilović, Dragoljub. 1994. *Stari srpski pomenici*. Magistarski rad. Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Danilović, Dragoljub. 1999. Pomenici. *Leksikon srpskog srednjeg veka*. Prir. Ćirković, Sima; Mihaljčić, Rade. Beograd: Knowledge, 551–552.
- Davidov, Dinko. 1994. *Parusija*. Beograd: Prosveta.
- Frančić, Anđela. 1995. Prilog proučavanju međimurske povijesne antroponimije: Imenovanje žena u kanonskim vizitacijama iz 17. i 18. stoljeća. *Filologija*, 24–25, Zagreb, 129–134.
- Grković, Milica. 1977. *Rečnik ličnih imena kod Srba*. Beograd: Vuk Karadžić.
- Grković, Milica. 1998. Imena u Resavi za vreme despotovine. *Dani srpskoga duhovnog preobraženja*. Gl. ur. Pantić, Miroslav. Despotovac: Narodna biblioteka „Resavska škola”, 233–246.
- Imenik mesta kraljevine Jugoslavije*. 1935. Beograd: Privrednik.
- Imenik mesta u Jugoslaviji sa poštama i teritorijalno nadležnim sudovima i javnim tužilaštvima*. 1965. Beograd: Službeni list.
- Jireček, Konstantin. 1962. Romani u gradovima Dalmacije tokom srednjega veka. *Zbornik Konstatina Jirečeka II*, SANU. Posebna izdanja, knjiga CCCLVI, Odeljenje društvenih nauka, nova serija, knjiga 42, Beograd, 1–366.
- Keber, Janez. 2008. *Leksikon imen: Onomastični kompendij*. Celje: Društvo Mohorjeva družba.

- Mihajlović, Velimir. 1968. Neki problemi semantike naših ženskih imena. *Prilozi proučavanju jezika*, 4, Novi Sad, 209–226.
- Mileusnić, Slobodan. 2001. *Manastir Krka*. Beograd: Srpski demokratski forum.
- Mošin, Vladimir. 1971. *Ćirilski rukopisi u Povijesnom muzeju Hrvatske. Kopitarena zbirka slovenskih rukopisa i Cojsov ćirilski odlomak u Ljubljani*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije.
- Mošin, Vladimir; Radeka, Milan. 1958. Ćirilski rukopisi u sjevernoj Dalmaciji. *Starine*, 48, Zagreb, 189–215.
- Novakov, Dragana. 2014. Dijalekatske osobine u četiri stara srpska pomenika. *Arheografski prilozi*, 36, Beograd, 83–92.
- Novakov, Dragana. 2017. *Imena Pomenika manastira Krušedola*. Beograd: Pravoslavni bogoslovski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za teološka istraživanja.
- Novakov, Dragana. 2019. Najčešća srpska narodna imena Pomenika manastira Krušedola i Pomenika manastira Dečana. *Arheografski prilozi*, 41, Beograd, 131–144.
- Pižurica, Mato. 1998. Zaštitno ime (iz lokalne perspektive). *Folklor u Vojvodini*, 10, Novi Sad, 69–73.
- Puzović, Ljiljana I. 2012. Pisanija monaha manastira Dečana u XVIII veku na primeru Opšteg lista (Dečani 154). *Dečani u svetlu arheografskih istraživanja*. Prir. Subotin-Golubović, Tatjana. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 309–335.
- Puzović, Ljiljana I. 2021. Knjige za upisivanje crkvenih priloga iz Biblioteke srpske pravoslavne eparhije Budimske u Sentandreji. *Arheografski prilozi*, 43, Beograd, 27–80.
- RJA = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII. 1880–1976. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Skok, Petar. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Stanković, Radoman. 2007–2008. Vodeni znaci rukopisnih knjiga manastira Krke. *Arheografski prilozi*, 29–30, Beograd, 89–265.
- Stojanović, Ljubomir. 1986. *Stari srpski zapisi i natpisi. Knjiga IV*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti – Narodna biblioteka Srbije – Matica srpska.
- Šimundić, Mate. 1982. Nepoznata osobna imena i prezimena šibenskog kraja od XII. stoljeća do novijega vremena. *Onomatološki prilozi*, IV, Beograd, 179–197.
- Šimundić, Mate. 1988. *Rječnik osobnih imena*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Šimunović, Petar. 2006. *Hrvatska prezimena*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Timotijević, Miroslav. 2008. *Manastir Krušedol*, I–II. Beograd: Draganić.
- Vidović, Domagoj. 2014. *Zažapska onomastika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Ženska osobna imena u *Pomeniku manastira Krke* (XVII. – XIX. stoljeće)

Sažetak

Pomenik manastira Krke (XVII. – XIX. stoljeće) bogato je vrelo onimijske građe, među kojom se brojnošću ističu osobna imena. U ovome radu analizi su podvrgnuta ženska osobna imena iz toga vrela. Analiza je pokazala da su osobna imena neslavenskoga podrijetla (među kojima dominiraju kršćanska imena) brojnija od osobnih imena slavenskoga podrijetla. Najčešće je neslavensko žensko osobno ime *Marija*, a slavensko *Stana*. Oba ta imena potvrđena su u više (uglavnom tvorbenih) inačica. Među imenima slavenskoga podrijetla zamjetna su zaštitna (profilaktična) imena. Radu je priložen abecedni popis svih ženskih osobnih imena završeno u analiziranome vrelu s podatcima o broju potvrda i s oznakama listova na kojima je pojedino ime potvrđeno.

Ključne reči: pomenik, manastir Krka, rukopisna knjiga, lična imena, hrišćanska imena, slovenska imena

Ključne riječi: pomenik, manastir Krka, rukopisna knjiga, osobna imena, kršćanska imena, slavenska imena

Keywords: monument, monastery Krka, manuscript book, first names, Christian names, Slavic names